

De una arca sense tancament
 De més fetes sense frens
 Les drets individuals son
 Inprescriptibles, inalienables,
 Inextingibles i intransmissibles. a
 Legistar la Llibertat bati
 protest de garantida, es as-
 mostra atentat contra ella. a
 La llibertat propi acaba ell
 abent comença la llibertat
 ajena. Es licit, donchs, al
 individu fer tot lo que no
 perjudiqui a un altre. a
 La resignació que produeix
 les religions no es més que
 la fórmula del enganxat
 que's preté perpetuar la in-
 justícia social en lo mon. a
 Les religions son causes
 d'aborris que visquen de la
 atonia d'admetre capítols en
 la terra, assegurant pagar
 unsants intercessors al cel.

PERIÒDICHI POLÍTICH VERMELL

La TRAMONTANA
 defensa 'ls principis lli-
 berals més avançats, sense
 oblidar de cap mena. a
 La TRAMONTANA es cati-
 religiosa de totos les re-
 ligions, perquè totos son
 igualment dolents y de-
 pressius para la dignitat y
 la intel·ligencia humana. a
 La TRAMONTANA es política
 defensa sempre al més avan-
 çat contra 'l més reaccionari,
 y sosté la necessitat
 d'una gran reforma social
 que transformi 'l mode de
 ser del productor - avuy
 explotat al capitalisme. a
 La TRAMONTANA no es
 aliada a cap partit, curvat
 los intercessos generals de la
 llibertat sense comprometre
 ni preocupacions de costat.

La salut del poble es la suprema llei

La TRAMONTANA es lo periòdich que 's publica en idioma català més avançat en idees polítiques, religioses y d' economia social.

Lo Treball es la primera necessitat

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Espanya, 1 peseta trimestre.— Estranjer, 2
 Les suscripcions se paguen per adelantat

ADMINISTRACIÓ: carrer de Ponent, 1, 1.ª: BARCELONA
 Pels pagos d'admetre librerians del Gero Mátos, llorens de fill cobres
 y saltes de 15 céntims. No s'admeten librerians especials de periòdichs

PREUS DE VENTA
 Número solt, 5 adets.—Jo completat, 1 pta.
 Surt d'illun puntualment cada divendres

LA MALA ESTRELLA

Es tan funesta la estrella
 del partit conservador,
 que quan lo poder ocupa
 las desgracias van a doll.

INFIAMIAS SOCIALS

Per sí no fossin prou los recents horrors de Cònduega y Almeria para fer nos meditar sobre la bondat divina que diuen que no permet que la fulla del arbre se mogui sens sa voluntat, ha vingut la setmana passada lo xoch de des pres prop de Burgos a posar de ralleu una vegada més los defectes que, per no donar solució a la qüestió econòmica, se cometien per vici i vici de la societat en que vivim, constituint una veritable infamias socials.

Y aquesta vegada lo terrabatlall ha sigut gros, perquè las desgracies han sigut causadas en un tren exprés, marquésos, senadors, ex-militars, milionaris, aristocratas de tota mena han rebut, y el clam, donchs, ha sigut també més poderós, y l'humanitarisme de las classes ben parades ha tingut de resultar igualment més fort y més sensible. Aquesta vegada no podíem dir cap altra catòlic que afortunadament los botxins eran a la tercera.

Més honestat, que ho tenim de contestar tals exabruptes aristocráticos dihent que avuy s'ha remenat vent la desgracia que afortunadament los botxins eran a la primera, no cambi si que no toca analitzar la qüestió, y veure qui té responsabilitat y a qui se d'origen però que la justícia s'afasi, siquiers sia en la microscòpia, sentint que pesa poderosos la determinan las defectuosissimas lleys actuals.

Fa uns quatre anys que, sent ministre de Foment lo Sr. Canalejas (que precisament se trobà en lo xoch de Burgos) se publicà una real ordre manant que tots los trens portessin frens automàtics, ó sis regulats pel mateix xoch de la locomotora. Donchs cap dels trens que

los trens que... de les desgracies, ne... un primer lloch... s'acostellan ni admistran) d'aquelles mateixas empreses que s'han d'inspeccionar, i se guardarán de prou de denunciar cap abús, perquè la més petita denuncia fora l'motiu inequívoc de quedar censat. Quins son, donchs, los veritablement responsables de tals desastres? Molt senzill: las empreses y ls governants que cobren creats sous d'elles pera fer los ults Espanyas en tot lo que convenga. Per aixó a Espanyas los trens en ferrocarril son desastrosament cars y s'estàn creant pitjorment mal servit. Las empreses preferen emplear sos capitals enpant talahis polítics d'influencia que servir de al públic.

Lo jutge corresponent ha dictat auto de processament y de prou contra l'vigilant en jefe de la estació de Burgos y contra l' telegrafista, per consensuarlos abúsos, ó millor dit, la causa determinant de la desgracia. Lo primer es no empleat carregar a carabonats que ni ab de que el vagon al dret que s'adona indegudament la sortida, y un tren que no tenia de sortir de la estació, sortí al viciellava, y feya mil altres feblesos, y per la culpa de los quins anys que se venien desgracies, sense encara canviar los responsabls, y contra ells tindran de pagar los desgracies, lo procediment criminal, però començat més pels convenis de que a aquelles que tenen la culpa de que cap dels trens automàtics, però los frens automàtics que manen de ley, no se aplicaran la responsabilitat criminal per aquest fet; de que sentirán, sino, las influencias tan esplendídamnt pagadas dels cambiers administratius?

Y es inútil voler buscar en altre puesto la causa d'aquestos mals. Lo personal que las empreses ferrocarrileras empleen se sempre insuficient pera cumplir com requereix las exigencias d'un bon servici. Jefe d'aparedor hi ha que té de despatzar billetes, fer las senyals pera entrar y sortir los trens, donar convenient las agulles y fer de telegrafista. ¿Cóm es possible que ell sol pugui fer be tot alló? Si es casat habilita la dona y ai té fills encara més be, puig

la empresa pagantne tant sols un té varios servidors.

Y a la més penosa... procés per l'infels empleat y bons dividendos pels accionistas amassats en la ranch d'un honrat president!

Y tot això obehir a la infamias socials avuy existent de la usura, del capitalisme, de la set de diners arrebegats ab lo treball d'altres.

Y lo pitjor de tot es que precisa confessar que aquesta aberració humana es lògica, se fosta y actua l'esperit humàment egoista que informa l'modo de ser de la societat present. Ningú té garantia lo dret a la vida y viú millor que aquell que més be sab ó logra poderse del estor d'un altre, donchs las compayias ferrocarrileras apelan a tot los medis pera emplear al públic y exprime l'och vital de sos amplans, però garantís quina laboriosissima industria dona part de las ganancias a molts dels governants ó espiritas a sethor ab probables de coneguerhor.

Y repetim lo que tant vegades havem dit: Mentres ho s'pasa portar a presillins que cobran grans sous de las empresas; mentres no se exigís a aquestas formes sedemocracions pencajeras y mentres lo personal de las compayias no siga del tot complet y autènticament pagat pera viure be, las desgracies en ferrocarrils se reproduciran ab frequencia aterradora y será inútil tot quant s'hi diga para posarhi remoy.

POBRE CATALICISME!

Heuvs aquí, estimats lectors, una paraula ó una idea que en los temps, y mejojment, avuy, ha meroretat la excrecra y la setna de tota persona sensata. Y com no, si la preocupació pública de la desgracia, ha estat sempre limitada cap al fet de tot el algun poble que tenia alguna altra causa; es parlar de la desgracia, lo sacerdot corba cap a la terra y mira a las generacions, y veu que la setna del primer de sos los pobles, lo monestiu canvi, practica una doctrina falsa y púdica comen las hereses en teorie, y lo que al ill lo primer se delecta de cumplir, es veraderament l'ombra del boletre, que envenea y mata tot lo que està a son entorn. Y sembla mentida que la humanitat no se'n sapiga apartar del tot, que no s'tregui de oss espallias aquesta feixigosa càrrega que com una pesada llosa la està aplastant per espay de dinou segles. Però afortunadament tot los pobles van obrint los ulls a mida que reben las benéficas besedas del sol de la libertat y del progrés.

Se nota en tots los pobles un veritable afany en estrabers a la idea religioisa y al fanatismo para resucitar a la vida de la libertat y la civilització. Y las naciois que han refusat las ridicules supersticions del catolicisme y que han donat ja alguns passos entre ls surniches raigs del sol de la libertat, prompte finista sa tasc. Molt exist encara aqueixos pobles lliures no s'troben un fanatisme per un reany, y l'ocorren catòlics quedant convertit en una preclisat arxista, digna de figurar en qualsevol mapo demaniquelós para que ls dirigis las generacions futuras. Y per lo que respecta a nostra patria, están aquí encara bastant errandins las prescripciones religioisas, y ho están fins y a tret que una altra ventada de il·luminació les automòbil de nostra terra y las vomiti en las plaças del ostragramisme.

Perque trobant en las tenebras de una grossa ignorancia pot venir proselitit lo catolicisme, porque sas absurdas teorias, sos dogmas ridiculos no poden aguentar la llum ab que la ciencia moderna los descubreix a las miradas de la humanitat.

Y quí home cult y civilizat pot crear que lo graner fill del poble, carregat de imperfeccions, té facultat para perdonarli sas debilitats ab lo sol fet de manifestarhi el cau d'orella allé per la portelleta del conserjerat? Y quí es aquest home arrogant que sens més que menos se convertit en un semi-Deu? Oh singular humilitat evangélica!

En la antigüetat, en que tots los problemes se resollien en lo terreno de la Filosofia y la Teología, la Iglesia va pogueu encara mantenir estesa sa sanguinolenta y enganyosa bandera, aprofitant la ignorancia y l'estrany de la época en que la generalitat no volia agutzar l'ententiment en las elevadas qüestions metafísicas y

teolomias, pero avuy en que la ciencia ha derramat la llum a torrent, avuy en que la ciencia ha il·luminat ab llum claríssima abimes en que regnavia la més negra obscuritat y shont lo catolicisme sustentava sos dogmas y mitjes, la idea cristiana ha quedat acorralada, sos vida. La Geologia ha tirat per terra ab un cop de mà l'edifici del cristianisme amassat ab lo fanatismo de cent generacions. Aquesta moderna ciencia las posat en conligas y pomesas contradiccionas a la Iglesia catòlica, pero en la que potter millor ha evidenciats sa falsetat ha estat en la importantissima qüestió referent a l'origen del món, en la que desitjariem que ls fixats nostres lectors. Ahimsa la Biblia que crió Deu la terra en sis dias; pues la Geologia demosttra que entre aqueixas aparicions màgiques que d'obstacul a un Aaf y las transformaciones científicas hi ha un abisme. Lo dogma equívocament ensenyat que l'món fou creat en l'espai de sis dias de 24 hores, y que la terra sola conta una 6000 anys de existencia. Pues la ciencia demosttra la existencia milions de vegadas secular del globo que habitem. Es veritat que la Geologia no pot donar el número exacte de anys que transcorren en la suma total dels períods paleontològics, però qualsevol que conegui ls adelantos científics y ls recents descubriments, segons los datos de la ciencia, sab que pera explicar cadu un de dits períods y no necessari per lo menes alguns siglos. La Geologia ha penetrat fins a las entrañas de la terra y ha fet brotar la llum que confon al anticuat y despreciable dogma catòlic, y desment la narració mosaica. Incompatible ab la revelació de la ciencia. En suma; que entre la narració mosaica que fixa en 6000 anys la edad de la terra, y la revelació científica que, no ja per siglos, sino per milions de siglos conta las revoluciones de la terra y calcula sa edad aproximada, media un abisme infranquejable que no obliga a optar per las conclusiones científicas contra las afirmaciones dogmáticas.

La idea catòlica s'ha vist confesa ab tan contradicciones semblants a la que escríem de fer consistir, y com veridicó animal que no puguent sufrir la llum del dia se troba de reposar en mitj de un sol obriuador, corre presentment vers son amagall, y allí de despit y rubia rosca la terra, aixís lo catolicisme, no puguent sufrir la llum de la ciencia moderna que posa el descubert se horrible deformita, falg y s'escaba sota l'etiqueta dels successors de sant Pau, desde shont, com rellit veridicó, vomita un himnuda baba de sa indignació contra l'home qui pretensui assolir la veritat.

Ab molta tristesa hem vist impensable compertri en Vallés y Ribot, que tanta conquista de la ciencia es una nova darrera para la te.

ROSADE DE CARROVÁNOL.

Sant Cebalí ag. Setembre de 1911.

Desvotat epíscop: Lo diputat per forma d'aquest districte D. Enrique de Orcoi ha estat obert d'una tirada fenomenal per porre lo treball, hagrat ab algunes de bastant granos, i tant mateix a l'altura del punt d'ahir, y com si es obert una concha, el sortir los alcora d'ambit llosa, totantop als alcora a rebre l'diputat, puig sabem que tenia d'arribat a quarta de setora; y com li deservia, acortat aquesta tirada d'arribada que se li esperava, desatit be venguda fins a la una y quart per no arribar, pero de d'agutzar per dret, puig que li arribava per nos canchis, no més a ell, si que també a sosse las autoritats feliças a la subintrat negra, vull dir los capellans, i l'assimo que no hagut fer nit al poble, que del mede que li s'ha s'engravesca, no sé com haurí anar!

RATULÉ ALAT

Sant Cugat Sagarriga 28 Setembre de 1911.

Edmundo Director: Lo dia 15 del corrent vaig assistir a una reunió en lo poble de Lerrer demat per dos que s'ajugan modifloras, i un de Vilafrañc y l'altre de San Sadurn y ambús d'esser la reunió para tractar de la qüestió de las rabasses y defender los drets del propietari, lo de Sant Sadurn las empenyut contra ls anarquistas de tal manera, que la vesit, feya llistons, dihent que eran una serpa que portaven boneto, que eran una jesuitas, y que no se'n fessin, que ls enganjeran. He, com que no ls morberian concejala, per aixó es que se tenen tanta rabia.

díltsim d'exploitació, la friolera de 325 morts i 1.153 ferits.

¡Y tot pel malehit tant per cent, per la usura de las companyias!

Lo dia 16 de Setembre fou inscrit en lo registre civil de Sabadell, ab los noms de Fielden y Galileo, un fill dels companys Joseph Just y Catalina Pujol, sent ja aquest lo quart de diis etces que han celebrat fora de tota preocupació religiosa.

Lo dia 31 del próxim passat Setembre fou enterrada civilment a Sabadell, una noya de 18 mesos anomenada Constanca Valls, la qual ja no havia sigut tampoch batejada.

Lo més graciós es que 'l metje que la assistí, anomenat Joaquim Alibés, se negava a entregar la papeleta de defunció perquè los pares de la noia 'l digueren que, estant faltats de treball, no 'l podien pagar los seus honoraris, montats a 7 pèctas, fins que tornarian a treballar.

¡Se deu crear aqueix tipo que 'ls treballadors guanyem lo jornal com ell, a duro per visita!

La societat obrera La Activa, del ram de ebanneria, celebrará reunió general demà diaspote a la nit en la direcció de la mateixa societat; carrer de Ponent, 34, cerveretis.

Lo que inserim a prech de la citada corporació, pera que arribi a coneixement dels socios.

La societat laica Gutenberg, establerta en lo carrer del Concell de Cent d'aquesta ciutat, donará demà diaspote una vetllada libre-pensadora en son local, prenent-hi part alguns alumnes de ses escoles d'abds sexes y varios oradors d'aquesta capital junt ab la escriptora D.ª Conxa Seras.

També demà diaspote, en lo Centre de Curtidors, d'aquesta ciutat, se discarará sobre 'l tema Situació del obrer en l'estat actual, segons nos comunica la societat interessada.

Havém rebut l'Almanach del Cencerro pera l'any próxim, que es un bonich tomet que val a rai y a passar molt be 'l rato.

Y a propòsit d'Almanachs. Erém segurs que El Motín nos deu haver enviat lo seu, pero per casa... ni 'l mila. ¡Quan deixarán de protegir-nos certs empleats de correus?

En lo número próxim començarem la publicació de nostres estudis anunciats sobre Los partits socialistas españoles, que creyém veurán ab gust nostres llegidors.

Després dels concerts donats per la Sociedad de Cientistas de Madrid en los que havém conegut una bona part de música wagneriana no sentida encara y una execució y colòcti a que no servim feia, com a segona part, encor que d'hibem que monca segundas partes fueren buenas, havém de dir que 'la concert donats en lo Teatro Páncratz, per los Srs. Albeniz, Arbós y Rubio, recordats per lo Sr. Sedural, han sigut acotestizaments musicals dignes de record gnu.

La companyia que actúa en lo Elabano 's dedica, come cal los que iza y a aquell teatre, al género coment, lloger y de mal gust. ¡Lástima d'eriettes que seguiten s'iza part còmica, malgastant lo talent y la juvenut!

Del Tivoli, actualment la companyia Cercades, cal tindríam que dir lo mateix; pero no, los artístas no poden fugir ja de lo que fan, y estant ja en lo seu element fent coses que no velen res.

¡Y del Novetat! Gracias que ja scaben. Prompte tornardm a sentir los actors que treballaren la passada temporada d'hivern. Ha debutat en eix teatre un tirador, lo Sr. Nin. Las brometas que fa a la seva dona, jo no las oportava, porque algun dia pot no tenir bon acort y... bona nit.

Lo concert donat lo digim en lo Pelsu de Bellas Arts a benefici de Conseguro y Almería ha sigut concurridísim. Totes quantes pessas figuraren en lo programa han sigut molt aplaudides; los mestres Goula y Govers, lo primer en la direcció de coros y orquesta y lo segon executant difficult pesas en los organs elèctrics, han sigut ruidosament aplaudits.

La semana entrant parlardm del Teatro Catalá isentat a Roma.

«AFORTUNADAMENTE LOS COCHES ERAN DE 1.»

Si fossen tan rencorosos, al sentir veri en lo cor fossen cam sobe mols carlistas y altres tanta conservadors. Si fossen tan depravats com volen fe entendre al mon, dibent volém 'l extermini y no 'l be y lo germán. Si fossen com los que 's valen de males arts, froydorats que se inventan mill potrayas per matá 'l treballador, que 'l mira, sens enervarse, sufrir debiditas y doie en los seus casus de miseria, desfilita per privacions. Si fossen, si, repetidor com tot estos enyorados que van tenir lo cinema de recriture en un paperot referentias a un tren caygut ja fe temps, del baix d'un pont: Per gran sort, son de tercera tots los destrusats vengos. Si tinguem tanta terra com totos aqueitos sayvas, ara alzarlas lo ven ja que tenim unan. Diriam que lo de Burgos nos ha compler lo cor de goig ja que al tren perjudicat no ni anava cap pedot. Diriam que pots sentir-m del maquinista lo mart, lo del foguero y 'l mozo, los únicsos treballadors. Pero no: Al igual que atis per sench no tenim pas ilot; 'hont sentim farim los cars no volém tenir 'l ilot. Allí lo deprecia en cura y sentim per tot alió greu dolor al fons del áima que a los úils fa veasé 'l plor. Y sentim al mateix temps una mda que indignació, porque 'l causant quéd impune y los morts se quezan morts. Si las morts allí causadas fossen de treballadors heuriam dit... quatre misas y endavant la profesión, quedantes los uns plorant y 'ls altres cobrant milions curtantes de tot lo públich de las lleys y 'l inventur. Mas ara será molt fácil que tracemos de peig groe lo costi a la companyia un mica més d'un sou. És hera d'ascarmentarlas ab un càstich rigorós, porque no juga com ara ab las vidas de tothom.

Lo dilluns a quart de cinch de la tarde foren detinguts a Gracia y portats a casa de la vila, tres joves per indicació d'un capellá, y un cop allí, tent explicar als joves lo comandant de municipals primer y l'alcalde luego, resultá que allá per las antigas hortas de Sant Bertran, prop dels tallers de la companyia d'electricitat... ¡alto! l'arró! nosaltres no podém dir qué, pero consti que al explicar lo jove certa cotxineria, lo capellá apretá a corre, los empleats se posaren a riure al propi temps que a sentir cert lástich, per resultar de tan edificant narració que 'l jove havia donat pel cas certa ajuda al reverent y 'l anava al darrera para cobrarll la feyna y aquest lo feu detindra per por veyentlo ab altres companys que si fa ó no fa tots serian usat. ¡Quin asco!

A so de bombo y platets mistich anunciaren los catòlics que son papà dotzens de frare, al rebre a Roma aquesta darrera gran fornada de pelegrins, los ezibieria un discurs sobre la qüestió social, que casi be faria ploure llonguets y tallis de botifarra.

Donchs ha obert la boca lo casti diví liéd, y no tan sols ha dit res nou, ni deu, ni trette, sino que li portin quartos y que mirin si poden tornar-lo a fer amo d'aquell poder temporal que deu necessitar lo pobret precisament porque «son regnat no es d'aquest mon,» que conan que deya Jesucrist.

Resultats per la classe obrera catòlica: que ab

aquell discurs y als céntims li donarón un llo guet.

En Pa y Ceba de Premiá de Mar es un fabricant conegut ab tal nom per haver dit varías vegadas que 'l treballador ab pa y cebas ja 'n tenia prou pera viure.

Donchs aquest mateix fulano, enriquiat ab la suhor del obrer, va tenir la fabricantísimas barra, lo dia 12 del mes passat, de desparzar a varios de sos treballadors porque al dematí, a causa de una gran pluja que feya, van ferli un quart tart a la fevra.

Vaja, senyor Pa y Ceba, que si 'ls creadors de sas riquesas obressin ab vosté tal com per son procedir ab eils se mereix, es segur que no la balleria tan grassa ni s'ho passaria tan tranquil.

¡Home, una miqueta més d'humanitarisme quan menos!

Lo casti célebre general Boulanger acaba de suicidarse pagante un tiro devant la tomba de una de sas queridas.

Y en Boulanger havia pretingut ésser héroe y salvador del poble francés, y poch li faltá pera que no fos aixecat a aquesta categoria.

De lo qual se 'a desprer que 'l poble té de procurar sempre no explicar massa a ningú, porque a lo millor lo qui crea un héroe li resultarà un sér vulgar ó viciós.

Perque un lliurepensador de Gracia no 's volgué treure la gorra devant del vic-arri de cast Jesús que anava pels carrers ab paraygua sense ploure, lo van detindre y tancar un parell d'horas a un calabosó de cala feia.

Creu acós lo ruch negre que feu engarjoliar al lliurepensador que aixis fará que sien més respectadas sas mutsiganys! Donchs sien be que s'equivoca, porque totes las tiranías no fan més que engendrar odió y rencors, encor que sien més ó menos apoyadas per esquiztos de autoritats civils desde municipal a Borrego.

SINONIMIA Un avi digné a son tot: —Mira, Pap, si veus demá a demoras los bon-dios hoy modest y ben tatal, se compará amas botines y un relloje de cent rals. Pep GALLERA

LOGOGRIFO NUMERICH 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Poble catalá 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 id. id. 3 4 5 6 7 8 9 0 Lo vi no té 3 1 2 3 Carrer de Barcelona. 7 1 2 Moneda. 7 6 Nota municipal. 5 Cessant.

CHITET-BARRERA TERESA CLOSCAS TERESA GARLA Sola

Combinar aquestas lletres de modo que diguis lo tíol d'una pesset catalana. Pau Mora

SOLUCIONS A LAS CATEGORIAS DEL ÚNICO ANTONIPAT XARADA:—Marçala. GEMOLOGICH:—Com més diués menys pesas. TERÇA-CLOSCAS:—Bertoldino.

Tp «La Academia» Reala de la Universidad, é Barcelona

QUESTIONS SOCIALS PER J. LLUNAS Preu 2 rals. Lluosament enquadernat i pta. LA REVOLUCIO POEMA EN TRES CANTS